

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

Vũ Thị Ánh Tuyết

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG MẮC SỐT RÉT VÀ MỘT SỐ
YẾU TỐ LIÊN QUAN MẮC SỐT RÉT Ở NGƯỜI GIA RAI
TẠI 2 XÃ IANAN VÀ IA PNON, HUYỆN ĐỨC CƠ,
TỈNH GIA LAI, NĂM 2017**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Hà Nội - 2018

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

Vũ Thị Ánh Tuyết

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG MẮC SÓT RÉT VÀ MỘT SỐ
YẾU TỐ LIÊN QUAN MẮC SÓT RÉT Ở NGƯỜI GIA RAI
TẠI 2 XÃ IANAN VÀ IA PNON, HUYỆN ĐỨC CỜ,
TỈNH GIA LAI, NĂM 2017**

Chuyên ngành: Động vật học
Mã số: 8 42 01 03

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. BS. NGUYỄN XUÂN XÃ

Hà Nội - 2018

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến TS Nguyễn Xuân Xã, người Thầy đã tận tâm, động viên và trực tiếp giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy, cô giáo tại cơ sở đào tạo sau Đại học của Viện Sinh thái và Tài nguyên Sinh vật đã giảng dạy, hướng dẫn tôi trong quá trình học tập tại đây.

Tôi xin được gửi đến quý Thầy, Cô trong Hội đồng chấm luận văn lời cảm ơn chân thành nhất vì đã có nhiều ý kiến tâm huyết đóng góp thiết thực để việc hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Lãnh đạo Viện Sốt rét - Ký sinh trùng - Côn trùng Trung ương đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi được học tập và nghiên cứu nâng cao trình độ. Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn sự ủng hộ, giúp đỡ quý báu của tập thể lãnh đạo và cán bộ Khoa Dịch tễ sốt rét đã tạo điều kiện tốt nhất trong thời gian tôi học tập, triển khai nghiên cứu và hoàn thành luận văn của tôi.

Tôi cũng xin được cảm ơn đến các Quý các cơ quan y tế địa phương, nơi tôi thực hiện nghiên cứu, đã ủng hộ và tạo điều kiện để tôi hoàn thành được việc thu thập số liệu nghiên cứu. Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã ủng hộ và động viên tôi trong suốt quá trình học tập, làm việc và nghiên cứu.

Hà Nội, ngày tháng năm 2018

Học viên

Vũ Thị Ánh Tuyết

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi dưới sự hướng dẫn trực tiếp của thầy TS.BS Nguyễn Xuân Xã.

Các số liệu và kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ một công trình nghiên cứu khoa học nào khác.

Học viên

Vũ Thị Ánh Tuyết

DANH MỤC BẢNG

Bảng	Nội dung	Trang
3.1	Phân bố giới và giao lưu biên giới tại 2 xã nghiên cứu	33
3.2	Tỷ lệ ngủ rừng, ngủ rẫy của người dân Gia Rai tại 2 xã nghiên cứu	34
3.3	Số lần qua lại biên giới của người dân tại các điểm nghiên cứu	34
3.4	Biện pháp bảo vệ khi ngủ rừng, rẫy, qua lại BG tại điểm hai xã	35
3.5	Tỷ lệ nhiễm KSTSR của người dân tại 2 xã nghiên cứu	35
3.6	Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng theo nhóm tuổi tại 2 xã nghiên cứu	36
3.7	Tỷ lệ nhiễm giao bào trong số lam máu có ký sinh trùng sốt rét tại 2 xã nghiên cứu	36-37
3.8	Cơ cấu các loài ký sinh trùng sốt rét tại 2 xã nghiên cứu	37
3.9	Biểu hiện triệu chứng sốt ở các trường hợp nhiễm KSTSR	38
3.10	Biểu hiện triệu chứng sốt ở các trường hợp nhiễm KSTSR	39
3.11	Nguy cơ nhiễm sốt rét ở đối tượng không ngủ màn thường xuyên	39
3.12	Nguy cơ mắc sốt rét ở người ngủ ngoài trời và ngủ trong lán	40
3.13	Nguy cơ nhiễm sốt rét giữa nam và nữ ở khu vực nghiên cứu	40
3.14	Nguy cơ nhiễm sốt rét ở những người qua lại biên giới	41

DANH MỤC HÌNH

Hình	<i>Nội dung</i>	Trang
1.1	Phân bố KSTSR khu vực tiểu vùng Mê Kông năm 2008	19
2.1	Khu vực nghiên cứu 2 xã Ianan và IaPnon huyện Đức Cơ	34
3.1	Thành phần loài ký sinh trùng sốt rét tại 2 xã nghiên cứu	38

MỤC LỤC

Mục	Nội dung	Trang
	ĐẶT VẤN ĐỀ	1
	CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1	Tình hình sốt rét và nghiên cứu sốt rét	3
1.1.1	<i>Giới thiệu chung về bệnh sốt rét</i>	3
1.1.2	<i>Giới thiệu về nguồn bệnh sốt rét.</i>	5
1.1.3	<i>Những yếu tố nguy cơ đến lây truyền bệnh sốt rét</i>	9
1.1.4	<i>Một số đặc điểm lâm sàng bệnh sốt rét</i>	11
1.1.5	<i>Chẩn đoán bệnh sốt rét</i>	15
1.2	Tình hình sốt rét chung trên thế giới	16
1.2.1	<i>Tình hình sốt rét khu vực Châu á - Tây Thái Bình Dương</i>	16
1.2.2	<i>Tình trạng sốt rét ở các nước tiểu vùng sông Mê Kông</i>	18
1.3	Tình hình sốt rét ở Việt Nam	21
	CHƯƠNG 2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	24
2.1	Đối tượng, địa điểm và thời gian nghiên cứu	24
2.1.1	<i>Đối tượng nghiên cứu</i>	24
2.1.2	<i>Địa điểm nghiên cứu</i>	24
2.1.3	<i>Thời gian nghiên cứu</i>	25
2.2	Phương pháp nghiên cứu	25
2.2.1	<i>Thiết kế nghiên cứu</i>	25
2.2.2	<i>Cỡ mẫu điều tra cắt ngang và điều tra hộ gia đình</i>	25
2.2.2.1	<i>Cỡ mẫu điều tra cắt ngang (điều tra lam máu)</i>	25
2.2.2.2	<i>Cỡ mẫu điều tra hộ gia đình</i>	26
2.2.3	<i>Phương pháp chọn mẫu</i>	26
2.2.4	<i>Thời gian điều tra cắt ngang</i>	26

2.2.5	Tiêu chuẩn chọn mẫu	26
2.2.5.1	<i>Tiêu chuẩn đưa mẫu vào nghiên cứu</i>	26
2.2.5.2	<i>Tiêu chuẩn loại trừ</i>	26
2.3	Các biến số, chỉ số trong nghiên cứu	27
2.3.1	<i>Các biến số</i>	27
2.3.1.1	Các biến độc lập	27
2.3.1.2	Các biến phụ thuộc	27
2.3.2	<i>Các chỉ số đánh giá</i>	27
2.3.2.1	Thực trạng mắc sốt rét tại quần thể nghiên cứu	27
2.3.2.2	Phân bố mắc sốt rét ở các nhóm đối tượng	27
2.4	Vật liệu và công cụ nghiên cứu	28
2.4.1	<i>Vật liệu lấy mẫu, bảo quản và xét nghiệm</i>	28
2.4.2	<i>Dụng cụ khám bệnh</i>	28
2.4.3	<i>Thuốc sốt rét và thuốc bổ trợ</i>	28
2.4.4	<i>Phiếu điều tra</i>	28
2.5	Các kỹ thuật nghiên cứu	28
2.5.1	<i>Kỹ thuật xét nghiệm máu tìm ký sinh trùng sốt rét</i>	28
2.5.2	<i>Kỹ thuật khám lâm sàng</i>	29
2.5.3	<i>Kỹ thuật phỏng vấn điều tra KAP</i>	29
2.5.4	<i>Một số định nghĩa và khái niệm sử dụng trong nghiên cứu</i>	30
2.5.4.1	Điều kiện nhà ở	30
2.5.4.2	Quy định chung về chẩn đoán và điều trị bệnh nhân sốt rét	30
2.5.4.3	Quy định về điều trị bệnh nhân sốt rét	31
2.6	Quản lý và phân tích số liệu	31
2.6.1	<i>Nhập và làm sạch số liệu</i>	31
2.6.2	<i>Phân tích số liệu</i>	32

2.7	Đạo đức nghiên cứu	32
	CHƯƠNG 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN	33
3.1	Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét của người dân Gia Rai tại 2 xã Ianan và IaPnon huyện Đức Cơ tỉnh Gia Lai	33
3.1.1	<i>Đặc điểm về giới và giao lưu biên giới ở các điểm nghiên cứu</i>	33
3.1.2	<i>Hình thức ngủ trong rừng, rẫy</i>	34
3.1.3	<i>Số lần giao lưu biên giới của người dân</i>	34
3.1.4	<i>Biện pháp tự bảo vệ của người dân đi rừng, rẫy</i>	35
3.1.5	<i>Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét tại các điểm điều tra</i>	35
3.1.5.1	Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét	35
3.1.5.2	Tỷ lệ mắc sốt rét theo nhóm tuổi	36
3.1.5.3	Tỷ lệ nhiễm giao bào tại các nhóm nghiên cứu	37
3.1.5.4	Cơ cấu ký sinh trùng sốt rét tại khu vực nghiên cứu	37
3.1.5.5	Biểu hiện triệu chứng sốt ở các trường hợp nhiễm ký sinh trùng sốt rét	38
3.2	Một số yếu tố liên quan mắc sốt rét của người Gia Rai ở 2 nghiên cứu	39
3.2.1	<i>Liên quan giữa ngủ rừng, rẫy với mắc sốt rét tại khu vực nghiên cứu</i>	39
3.2.2	<i>Liên quan giữa thói quen ngủ màn với nguy cơ mắc sốt rét khi đi rừng</i>	39
3.2.3	<i>Liên quan giữa nơi ngủ với nguy cơ sốt rét tại địa điểm nghiên cứu</i>	40
3.2.4	<i>Nguy cơ mắc sốt rét giữa nam và nữ tại khu vực nghiên cứu</i>	40
3.2.5	<i>Nguy cơ mắc sốt rét ở những người có qua lại biên giới</i>	41
3.3	Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét của người dân Gia Rai tại 2 xã Ianan và IaPnon, huyện Đức Cơ, tỉnh Gia Lai 2017	42
3.3.1	<i>Đặc điểm về tuổi, giới và giao lưu biên giới ở hai xã nghiên cứu</i>	42
3.3.2	<i>Nơi ngủ người dân địa phương trong thời gian qua đêm</i>	43

	<i>ở rừng, rẫy</i>	
3.3.3	<i>Số lần giao lưu biên giới của người dân</i>	44
3.3.4	<i>Biện pháp tự bảo vệ của người dân giao lưu biên giới, đi rừng, rẫy</i>	44
3.3.5	<i>Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét tại các điểm điều tra</i>	45
3.3.5.1	Tỷ lệ nhiễm ký sinh trùng sốt rét	45
3.3.5.2	Tỷ lệ mắc sốt rét theo nhóm tuổi	46
3.3.5.3	Tỷ lệ nhiễm giao bào tại các điểm nghiên cứu	47
3.3.5.4	Cơ cấu ký sinh trùng sốt rét tại khu vực nghiên cứu	48
3.3.5.5	Biểu hiện sốt ở các trường hợp nhiễm ký sinh trùng sốt rét	48
3.4	Một số yếu tố liên quan mắc sốt rét của người Gia Rai ở 2 xã nghiên cứu	50
3.4.1	<i>Liên quan giữa tuổi, giới tính với mắc sốt rét tại khu vực nghiên cứu</i>	50
3.4.2	<i>Nguy cơ mắc sốt rét ở những người có qua lại biên giới</i>	51
3.4.3	<i>Liên quan giữa ngủ rừng, rẫy với mắc sốt rét tại khu vực nghiên cứu</i>	52
3.4.4	<i>Liên quan giữa thói quen ngủ màn với nguy cơ mắc sốt rét</i>	53
3.4.5	<i>Liên quan giữa nơi ngủ với nguy cơ mắc sốt rét tại điểm nghiên cứu</i>	54
	CHƯƠNG IV. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	56
	KẾT LUẬN	56
4.1	Tỷ lệ mắc sốt rét tại 2 xã Ianan và IaPnon, huyện Đức Cơ, tỉnh Gia Lai	56
4.2	Một số yếu tố liên quan mắc sốt rét tại địa điểm nghiên cứu	56
	KHUYẾN NGHỊ	57
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	58
	Các phụ lục	67-88